

O 350. obljetnici smrti Bartola Kašića, SJ*

Vlado KOŠIĆ

Draga braćo i sestre!

Danas Crkva slavi blagdan *Nevine dječice*, koja su svojom krvlju prolivenom za Isusa svjedoci, s jedne strane, ljudske mržnje, a, s druge strane, ljudske žrtve kojom se brani Krista. Ona su to učinila i ne znajući, ali taj je niz svjedoka za Isusa Krista neprekinut sve do naših dana.

Na ovom svetom euharistijskom slavlju osobito se spominjemo isusovca Bartola Kašića, koji je preminuo upravo na današnji dan točno prije 350 godina. On nije kanonizirani svetac, nije ni mučenik. Ipak, za nas katolike i pripadnike hrvatskoga naroda on je velik prosvjetitelj, zaslužni kulturni djelatnik, čovjek koji je u mnogome zadužio hrvatsku kulturu. Stoga nam danas naviru misli o povezanosti vjere i kulture. Danas, kada se mnogi glasovi javljaju koji smatraju da su to dva različita, odvojena područja koja bi dapače trebalo još više razdvojiti. Međutim, u ove božićne dane svjesni smo kako je to nemoguće. Doista, nije li slavlje Božića, tog tako lijepog i svojim otajstvenim sadržajem bogatog kršćanskog blagdana, postala i baština našeg kulturnog pa i našeg narodnog bića? Tolike prelijepo pjesme, koje su ušle u dušu našeg naroda, upravo stoga jer su proizašle iz te duše, tolika umjetnička djela koja prikazuju Dijete Isusa i Svetu Obitelj, tolika poezija... sve je to dio naše kulture, te slobodno možemo reći kako bi naša kultura bila bezgranično siromašnija kada bi joj se oduzela umjetnička i znanstvena djela, nadahnuta događajem Božića, te uopće sadržajima kršćanske vjere.

Bartol Kašić bio je znanstvenik, teolog, bibličar, liturgičar, ali i jezikoslovac, i upravo kao takav ušao je u povijest hrvatske kulture. On je autor prvog hrvatsko-talijanskog rječnika i prve hrvatske gramatike (1604.), zatim prevoditelj *Rituala rimskog* (1640.) i – što je osobito značajno – *Biblije* na hrvatski jezik, dakle on je autor prvog hrvatskog prijevoda *Biblije*. Na žalost taj se prijevod, načinjen već g. 1636., pojavio u tisku tek ove – 2000. godine. S pravom se, dakako, pitamo: što bi tek bilo da je njegova Biblija tiskana prije više od 360 godina? Kakav bi utjecaj bila izvršila na standardni hrvatski jezik? No, i ovako njegov je prinos na području hrvatskoga jezika i hrvatske kulture nemjerljivo velik. Stoga s pravom Bartola Kašića nazivamo ocem hrvatskoga jezikoslovlja.

* Propovijed msgr. Vlade Košića, pomoćnog biskupa zagrebačke nadbiskupije u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu, 28. prosinca 2000. godine, prigodom 350. obljetnice smrti oca Bartola Kašića, isusovca.

Taj je čovjek, dakle, u svojem životu i radu sjedinio kršćansku vjeru i kulturu, teološki – biblijski i liturgijski – rad s radom na hrvatskom književnom jeziku. On nam je tako primjer kako je moguće i koliko plodonosno kada se vjera i kultura susreću i surađuju.

U naše vrijeme, nakon Drugog vatikanskog sabora, mi smo još više toga svjesni. Svjesni smo koliko je važno da svijet kulture ostane otvoren vjeri i njezinim sadržajima i nadahnućima, ali i koliko vjera mora posvetiti pozornosti i pozitivno vrednovati kulturu. Dapače, taj dijalog vjere i kulture odsudan je za vjeru. Ne radi se o pologu vjere, odnosno vjerskim istinama, nego o načinu kako se one izražavaju (usp. GS 62). Riječ je o tzv. *inkulturaciji*, tj. sraslosti Evanđelja s pojedinom ljudskom kulturom, odnosno sveukupnim znanstvenim i umjetničkim stvaralaštvom pojedinog kraja ili naroda. O tome govori i Drugi vatikanski sabor kad veli: »Crkva je, živeći tijekom stoljeća u različitim prilikama, koristila tekovine raznih kultura, da bi svojim propovijedanjem pružila i izložila Kristovu poruku svim narodima, da bi je istražila i dublje shvatila te izrazila u liturgijskom životu, kao i u raznolikosti života zajednice vjernika« (GS 58). »Tako se bolje očituje spoznaja Boga: evanđeosko propovijedanje postaje shvatljivije čovječjem umu, te se pojavljuje kao sraslo s ljudskim prilikama. Treba dakle da vjernici žive u najtješnjem dodiru s drugim ljudima svoga vremena i da nastoje potpuno proniknuti njihov način mišljenja i osjećanja, čiji je odraz kultura. Poznavanje novih znanosti i teorija kao i najnovijih otkrića treba da povežu s kršćanskim običajima i izlaganjem kršćanske nauke, da bi religiozni život i moralna neporočnost u njima napredovali u korak sa znanstvenom spoznajom i neprestanim tehničkim napretkom; tako će se sve moći prosuđivati i tumačiti s kršćanskim osjećajem« (GS 62).

U ovo božićno vrijeme još smo svjesniji te činjenice, kad ispovijedamo: »Riječ je tijelom postala!« (Iv 1,14). To je najvažnija inkulturacija, ulaženje Boga u jednu konkretnu ljudsku kulturu, u ljudski način življenja, da bi tako Bog pobožanstvenio svaku kulturu, tj. sve ljude svih naroda i svih vremena.

I hrvatski narod pohodio je Bog, i njega on želi obdariti svojim božanskim životom. Zato je potrebno da i naš narod ima svoju kulturu, da posjeduje pismo, jezik, vlastiti izraz, da ima ime i da ga Bog susreće u njegovoj kulturi. Bog je došao, utjelovio se ne samo u židovsku kulturu, nego je prihvatio sve izraze ljudskog srca i uma, inkulturirao se u svaku ljudsku i individualnu i komunitarnu egzistenciju. To znači da je Bog – Emanuel, Bog s nama. On je s nama tako da mi možemo njegovu riječ slušati na hrvatskom jeziku. No, zato nam je potreban standardni hrvatski jezik. Bogu se također možemo obraćati na hrvatskom jeziku. I zato nam je potrebno posjedovati i dobro znati taj jezik. Tako se kultura pokazuje kao prijeko potrebnom pretpostavkom susreta Boga i čovjeka. Bog dolazi. On neprestano postaje Emanuel. Zato smo mu zahvalni za sva djela ljudskog uma i srca, za sve izraze naše ljudske i konkretno hrvatske kulture, koja je potreban medij za taj susret.

Zahvaljujemo stoga danas, braćo i sestre, Bogu za oca isusovca Bartola Kašića i njegov život i djelo u 17. stoljeću. On je ugradio sebe, i svoju vjeru i svoju kulturu – dakle jedinstvenog sebe, u povijest hrvatskoga naroda i tako omogućio da Bog može nama progovoriti hrvatskim jezikom, da nam Bog bude blizu. Dok danas, na 350. godišnjicu njegove smrti, zahvaljujemo Bogu za njega, za to što nam ga je dao i što mu je podario talente kojima je zadužio svoj hrvatski rod, molimo Gospodina da i sami budemo suradnički raspoloženi za djelo koje Bog danas povjerava nama. Molimo ga da i mi svojim životom i zalaganjem izgrađujemo suvremenu kulturu, kako našu hrvatsku tako i svjetsku, kojom i mi trebamo pomoći našoj braći i sestrama da se lakše mogu susresti s Gospodinom. Danas su pred nama novi izazovi, a to znači i nove šanse, da u današnjoj kulturi i razumljivo današnjem čovjeku pomognemo da susretne jedinog Spasitelja svijeta, za kojeg su i ne znajući posvjedočila svojom krvlju nevina dječica – tj. Krista Gospodina našega. Amen.

